

corpulentiores prae omnibus pueris qui vesebantur cibo regio. „ Glossa, „ vultus eorum quos panis satiabat, qui de caelo descendit. „ De secundo Prov. 33: „ Comede fili, mel, quoniam bonum est, et favum dulcissimum gutturi tuo: „ Sapient. 16: „ Paratum panem de caelo praestitisti illis, omne delectamentum in se habentem, et omnis saporis suavitatem. „ De tertio Job 29: „ Quis mihi tribuat ut sim secundum dies, quando secreto Deus erat in tabernaculo meo, et petra fundebat mihi rivulos olei, „ idest gratiam pietatis ad bonum proximi: Prov. 21: „ Taurus desiderabilis, et oleum in tabernaculo justii. „ 4 Reg. 4: „ Offerebant vasa, et mulier infundebat oleum: et ait Eliseus, Vende oleum, et redde creditori tuo; tu autem et filii tui vivite de reliquo. „ ecce oleum, idest opus pietatis proximum reficit, debita solvit, nos ipsos pascit. Primum intelligitur in eo quod fundebat oleum in vasa proximorum: secundum in eo quod reddit per oleum debita creditori: tertium in eo quod ipsa et filii de oleo vixerunt: tertio corpus Domini dicitur Eucharistia, idest bona gratia. Sicut autem dicunt Magistri, gratia est influentia divinae bonitatis in animam, per quam assimilata Deo fit ei grata, et vitae aeternae digna. Et secundum hoc corpus Domini habet tres effectus: similem Deo animam efficit, gratiam et charam Deo reddit, vitam aeternam tribuit. De primo 2 Epistol. Petr. 1: „ Christus propria gloria et virtute maxima et pretiosa nobis promissa donavit, ut per hoc efficiamur divinae naturae consortes, „ idest similes Deo per veram bonitatem, De secundo Cant. 10: „ Quam pulchra es et decora in deliciis! „ quasi diceret, Delicato cibo et potu corporis Christi et sanguinis es nutrita, facta es multum decora, et idcirco grata Deo et chara. De tertio Joan. 6: „ Qui manducat carnem meam etc., habet vitam aeternam. „ Item corpus Domini dicitur Eucharistia, idest, bona gratia: et secundum hoc habet valde bonum effectum, scilicet cum illud manducamus, non ipsum ut alius cibus mutatur in nobis, sed nos in illo mutamur. Nam quia, ut dictum est, gratia est influentia divinae bonitatis in animam, per quam, similatur Deo; hac bona gratia, scilicet corpus Christi, influit nobis: sed non illi assimilamur, et in ejus bonitatem mutamur. Haec nostra in Christum mutatio potest probari similitudine triplici. Prima sumitur de virtute nostri amoris: secunda de virtute rei majoris: tertia de virtute surculi arboris. Haec require supra in sermone vigesimo ante finem.

CAPUT XXVII.

De consideratione Sanguinis Christi tribus modis; et primo de primo ut in cruce funditur.

„ Venite, comedite panem meum, et bibite vinum quod miscui vobis, „ Prov. 9. His verbis Dominus non invitat ad salutare convivium, in quo praeparavit pretiosum cibum et potum corpus et sanguinem suum. Dicto itaque supra de corpore Christi, dicendum est hic de sanguine. „ Hic est qui venit per aquam et sanguinem Jesus Christus, „ 1 Epist. Joan. 2. Item aliud: „ Calicem quidem meum bibetis, „ Matth. 20. Thema proprium: „ Dignus es Domine etc., quoniam redemisti nos Deus in sanguine tuo; „ Apoc. 2, vel aliud simile. Septimum principaliter circa Sacramentum dominici corporis notandum, est consideratio sanguinis sacri. Unde sciendum, quod sanguis Domini tribus modis potest considerari: primo ut in cruce pro omni salute funditur; secundo ut in Sacramento a fidelibus sumitur; tertio, ut a salvandis spiritualiter bibitur. Primo modo consideratus, ab inestimabili dignitate commendatur. Circa hanc pretiositatem quatuor praecipue possunt notari. Primum est pretiositatis magnae probatio; secundum tanti pretii dandi ratio; tertium virtutis sanguinis magnitudo; quartum redemptorum sanguine multitudo. Primum circa pretiositatem sanguinis praecipue notandum, est pretiositatis magnae probatio: et hoc probatur a tribus: a virginali origine, a dignitate innocentiae, a Dei unione. De primo Eccles. 24: „ Ego quasi vitis fructificavi etc., „ fructus vitis, scilicet, beatae Virginis uva et vinum, idest corpus Christi et sanguis. Vinum igitur honoris ortum de flore vitis, est sanguis Christi pretiosus natus de virginitate. Multum itaque commendat sanguinis Christi nobilitatem et pretiositatem, quod a nulla, ut alius sanguis, corruptione, sed a virginali flore sumpsit exordium. De secundo Psalm. 93: „ Captabunt in animam justii, et sanguinem innocentem condemnabunt. „ Quanto sanguis innocentior, tanto charior et pretiosior. 1 Epist. Petr. 2: „ Non corruptibilibus auro vel argento redempti estis, sed pretioso sanguine quasi agni incontaminati et immaculati Jesu Christi. „ De tertio Jerem. 13: „ Agglutina mihi omnem domum Israel, dicit Dominus, „ idest inseparabiliter mihi univi totam hominis naturam, scilicet animam, corpus et sanguinem. Ad Hebr. 2: „ Quia pueri communicaverunt carni et sanguini, et ipse Christus similiter participavit eisdem, „ idest Filius Dei pro salute hominis habentis carnem et sanguinem assumpsit carnem hominis et sanguinem, et ita univit ea sibi et honestavit, ut vere possint dici caro

Dei et sanguis. Act. 20: "Posuit vos Spiritus Sanctus regere Ecclesiam Dei, quam acquisivit sanguine suo." Ergo sanguis Christi vere est sanguis Dei: ideo tam pretiosus, quod una gutta plus valet, quam totus mundus. Secundum circa pretiositatem sanguinis Christi praecipue notandum, est tanti pretii pro homine dandi ratio: et haec est triplex. Prima magni debiti necessaria solutio: secunda magni amoris demonstratio; tertia magni boni perdati recuperatio. Prima ratio tanti pretii dandi pro homine, scilicet pretiosi sanguinis Dei, est magni debiti necessaria solutio. Maximo enim debito obligatus est primus homo, quia tenebatur Deo satisfacere pro se et toto humano genere, quod rapuerat et occiderat pomum vetitum comedendo, unde jussus est cum omni progenie mitti in gehennae carcerem, donec redderet omne debitum per sufficientem hostiam. Justum est enim secundum peccati quantitatem et laesae majestatis dignitatem fieri satisfactionem: et hoc potest tribus gradibus distingui. Pro minore enim culpa minor, pro majori major, pro maxima satisfactio maxima est facienda. Hinc statutum erat in lege pro transgressione diversorum mandatorum pecus aliquod offerri, vel occidi et sanguinem ejus fundi; sed pro majori peccato vel homicidio simplici ipsum homicidam occidi, et sanguinem ejus fundi. Ex hoc sequitur, quod pro tot homicidiis primi parentis, qui omnes homines occidit, quia per eum omnes moriuntur, et pro laesa per hoc maximi Creatoris majestate tam pretiosa hostia debeat offerri Deo et occidi, et sanguis ejus fundi, qui ad minus tantum valeat, quantum omnes homines qui sunt occisi. Sed quia talis in omni creatura non poterat inveniri, necesse fuit ad solvendum tantum debitum, et ad liberandum de inferni carcere genus humanum, Filium Dei hominem fieri omni creatura meliorem, et ipsum pro debito hominis occidi, et sanguinem ejus fundi. De primo Levit. 4: "Anima quae peccaverit per ignorantiam, in transgressione, scilicet quorundam mandatorum Dei, offerat Deo vitulum, vel agnum, vel aliquid hujusmodi ad occidendum et sanguinem fundendum. Ad Hebr. 9: "Omnia pene in sanguine mundantur secundum legem, et sine sanguinis effusione non fit remissio." De secundo Genes. 9: "Quicumque fuderit sanguinem hominis, fundetur sanguis illius: ad imaginem quippe Dei factus est homo." Num. 35: "Non aliter expiari potest, nisi ejus sanguine, qui alterius sanguinem fuderit." De tertio Oseae 13: "De manu mortis liberabo eos: de morte redimam eos pretio sanguinis," dicit interlinearis, "de morte, idest de plaga et debito aeternae mortis." Bernardus: "Filius Dei jubetur occidi; ut vulneribus nostris pretiosi sanguinis sui balsamo mederetur. Agnosce, anima, quam gravia sunt illa vulnera, pro quibus necesse est Dominum Jesum Christum

vulnerari: nisi enim essent ad mortem aeternam, nunquam pro eis Filius Dei moreretur." Secunda ratio tanti pretii dandi est magni amoris demonstratio. 1 Epist. Joan. 5: "Tres sunt qui testimonium dant in terra, spiritus, aqua et sanguis." Spiritus quem misit de corpore, aqua quae fluxit de latere, et sanguis quem effudit de corde, testes sunt dilectionis maximae. Psal. 129: "Apud Dominum misericordia etc.," ut scilicet probaretur ad nos amoris ejus magnitudo. Bernardus: "Vere copiosa Christi redemptio, quia undam sanguinis per quinque partes corporis largiter effudit, cum pro redemptione generis humani una gutta pretiosi sanguinis ejus sufficeret; sed data est copia, ut magnitudine muneris virtus innotesceret diligentis. " Ut enim ostenderet quantum te diligeret, non aliter voluit quam moriendo te de morte liberare." Augustinus: "O anima mea pretiosa, non auro redempta vel opibus, sed agni immaculati sanguine, attende quid valeas, quid pro te datum sit cogita. Noli temetipsam tradere in perditionem, pro qua Christus suum pretiosum fudit sanguinem." Tertia ratio tanti pretii dandi est magni boni perdati recuperatio: et hoc est triplex: scilicet libertas a servitute diaboli, introitus caelestis Regni, hereditas filiorum Dei. De primo Jerem. 30: "Redemit Deus Jacob, et liberavit eum de manu potentioris," scilicet pretioso sanguine Christi: Joan. 8: "Si vos filius liberavit, vere liberi eritis." Psalm. 105: "Redemit eos de manu inimici." Luc. 1: "Benedictus Dominus Deus Israel etc." De secundo Hebr. 9: Christus introivit semel in sancta, aeterna redemptione inventa. Et infra 10: "Habentes itaque, fratres, fiduciam in introitu sanctorum in sanguine Christi." Hieronymus: "Sanguis Christi est clavis Paradisi. In passione enim Domini caelum diu clausum, quasi soluto sanguinis ejus pretio est apertum." Joan. 19: "Unus militum latus ejus perforavit etc." Glossa: "Vigilanti verbo usus est: non dixit vulneravit, sed aperuit, ut illic vitae quodammodo ostium panderetur, unde Sacramenta Ecclesiae emanaverunt, sine quibus ad vitam non intratur. Sanguis enim fusus est in remissionem peccatorum, aqua in lavacrum; humanum genus propter debita peccatorum et deformitatem a Paradiso caelesti exclusum, necesse habuit ad reditum, et pretio sanguinis Christi a debito absolvi, et aqua Baptismi a sorde lavari." De tertio Levitic. 25: Si frater tuus vendiderit possessiunculam suam, si voluerit propinquus ejus, potest redimere quod ille vendiderat." Hoc fecit Christus pretio sanguinis sui. Hinc legitur Num. 25, quod homicidis expulsis de terra sua, non dabatur libertas redeundi, nisi post mortem summi Pontificis. Jerem. 12: "Reducam virum ad hereditatem suam." Eccle. 33: "Servus fidelis sit tibi quasi anima tua; quasi fratrem sic eum tracta: quoniam in sanguine animae comparasti

eum tibi, „ scilicet quod hereditatem tuam quam redimere non poterat sanguine tuo redimisti sibi; unde tracta eum quasi fratrem, dividendo secum hereditatem. Hinc Luc. 32: „ Clamat de cruce latro, Domine memento mei: et dixit illi Jesus: Amen dico tibi, Hodie mecum eris in Paradiso. „

CAPUT XXVIII.

De duobus aliis circa pretiositatem Sanguinis Christi notandis.

Thema de sanguine Christi, ut supra, vel similia. Tertium circa pretiositatem sanguinis Christi ut consideratur in cruce fusus, praecipue notandum est virtutis magnitudo: et consistit haec in tribus: in diaboli destructione, in mundi redemptione, in Dei reconciliatione. De primo Job 40, secundum aliam litteram: „ Numquid capies Leviathan hamo? „ supple, sicut ergo Leviathan est diabolus, hamus sive aculeus in esca est Dei filius in carne humana assumpta absconditus. Isto hamo captus est diabolus, et deceptus; quia dum carnem innocentis Christi in cruce mordere et effundere sanguinem injuste praesumpsit, latens aculeus divinitatis potestatem ejus perforando destruxit. Amos 5: „ Ego exterminavi Amorrhaeum, „ idest amarum inimicum, „ cujus altitudo cedrorum altitudo est, et fortis ipse quasi quercus. „ Hoc figuratum est Daniel. 14: „ Erat draco magnus in Babylone, et tulit Daniel picem et adipem et pilos, et coxit pariter, et fecit massam, et dedit in os draconis, et diruptus est. „ Pix et pili significant similitudinem carnis peccati: adeps sanguinem Christi: massa ex his sacra membra Salvatoris data in potestate hostis; sed dum haec injuste mordere nititur, juste potestas ejus destruitur. De secundo 1 Corinth. 6: „ Empti estis pretio magno: „ ad Ephes. 1: „ Habemus redemptionem per sanguinem Christi, in remissionem peccatorum. „ 1 Pet. 1: „ Non corruptilibus auro vel argento redempti estis etc. „ Hinc canit Ecclesia: „ Te ergo quaesumus, tuis famulis subveni, quos pretioso sanguine redemisti. „ De utroque Hebr. 1: „ Quia pueri communicaverunt carni et sanguini, et ipse Christus similiter communicavit eisdem, ut per mortem destrueret eum qui habebat mortis imperium, „ diabolum scilicet, et liberavit eos. Augustinus: „ Quid fecit Redemptor captivatori nostro? tetendit ei muscipulam crucem suam, posuit ibi escam corpus et sanguinem suum. Ille autem sanguinem fudit non debitoris, propter quod jussus est reddere debitores. „ Hinc canit Ecclesia: „ O crux gloriosa, per quam

diabolus est victus, et mundus Christi sanguine redemptus. „ De tertio Eph. 2: „ Vos qui aliquando eratis longe, facti estis in sanguine Christi prope; „ ipse est enim pax nostra, idest faciens nobis pacem cum Deo: ad Coloss. 1: „ Christus est caput corporis Ecclesiae, pacificans per sanguinem crucis sive quae in terris, sive quae in caelis sunt. „ Hinc post passionem et resurrectionem ostendit discipulis cruentas manus et latus dicens: „ Pax vobis. „ Haec pax cum Deo sive reconciliatio fit per sanguinem Christi triplici ratione: ratione pretii sufficientis, quod in eo pro nostris debitis solvit: ratione formositate, qua nos Deo gratos fecit: ratione gratissimae caritatis, quam in hoc facto demonstravit. De primo Psal. 68: „ Persecuti sunt me inimici etc. „ usque ad mortem crucis, „ Quae non rapui exsolvebam, „ scilicet pretio sanguinis pro bono pacis. Matth. 26: „ Sanguis pro vobis fundetur in remissionem peccatorum. „ De secundo Ephes. 5: „ Christus dilexit nos, et tradidit semetipsum oblationem et hostiam Deo „ gratam ad effectum nostrae reconciliationis causa nimiae dilectionis. Nam si Noe justus, ut dicitur Eccles. 44, in tempore iracundiae factus est reconciliatio propter justitiam, multo magis Christus propter nimiam caritatem, qua obtulit pro nobis Deo proprium sanguinem. De tertio Roman. 5: „ Justificati in sanguine Christi, „ idest de reis justis, de foedis pulchri facti, „ salvi erimus ab ira per ipsum, et glorificamur in Deo per Dominum nostrum, per quem reconciliationem accepimus. „ Item: „ Dilectis Dei, vocatis sanctis, „ idest sanguine Christi tinctis, „ gratia vobis et pax. „ Joan. 13: „ Misit aquam in pelvim. „ Glossa: „ Sanguinem in terra fudit, et coepit lavare pedes discipulorum, quia scilicet sanguine mundo mundans nos fecit pulchros, et Deo gratos. „ Apocal. 1: „ Dilexit nos, et lavit nos a peccatis nostris in sanguine suo, et fecit nos Deo nostro regnum et sacerdotes. „ Ecce peccatores Deus sanguine suo lavit, formosos, roseos, et Deo gratos fecit, et sic reconciliavit ut in curia Dei principes faceret. Quartum circa pretiositatem sanguinis Christi notandum est, redemptorum multitudo. Tres enim exercitus magni sanguine ejus sunt redempti; scilicet manifesti inimici; antiqui justi, dubii amici. Primi de vinculo peccati, secundi de limbo inferni, tertii de dubietate fidei. Propter haec tria effudit sanguinem de tribus locis; de manibus, de pedibus, de vulnere lateris. Primo de manibus, ut peccatores virtute sanguinis a vinculis peccatorum absolveret, absolutos ad se revocaret. De primo Eccles. 50: „ Porrexit Sacerdos magnus manum suam in liberationem, et libavit in sanguine uvae, „ ut scilicet peccatorum vincula solveret. 115: „ Dirupisti vincula etc. „ Augustinus: „ Christus ob hoc sanguinem suum fudit, ut peccata nostra deleret. Unde enim diabolus nos tenebat, deletum est

sanguine redemptoris: non autem tenebat nos nisi vinculis peccatorum. „ De secundo, scilicet ut absolutos revocaret, Isa 44: „ Convertere ad me, quoniam redemi te, „ Glossa, „ sanguine: „ quod si feceris, caelum et terra, et omnia elementa in salute tua laetabuntur: e contra, si non feceris, omnia contra te pugnant. Sapient. 5: „ Armabit creaturam etc. „ Porrexit itaque Christus manum in cruce, et libavit sanguinem, solvens omnes a vinculis peccatorum; et adhuc quasi aufugientem manu cruenta revocat peccatorem. Isa 46: „ Ego sum vocans ab oriente avem quasi de longe, „ scilicet de statu peccati revocans instabilem et refugam animam. Secundo de pedibus fudit sanguinem ut antiquos justos de limbo inferni educendos demonstraret, et ad patriam caelestem deduceret. De primo Thren. 1: „ Torcular calcavit Dominus virgini Juda. „ Arbor et tortura arboris significat passionem Christi in ligno crucis: qui vero in torculari calcat, sanguinem uvae pedibus fundit, ut multos ex eo laetos faciat. Christus ergo virgini Juda torcular calcavit, qui in passione crucis sanguinem effudit, et justos in fide corruptos de inferno liberans laetificavit. Zach. 9: „ Tu quoque in sanguine testamenti tui eduxisti vinetos de lacu, in quo non est aqua, „ scilicet caelestis refrigerii. De secundo, ut scilicet eductos de inferno ad caelestem patriam deduceret. Hebr. 9: „ Christus assistens Pontifex etc. „ usque „ introivit „ et non solus, sed cum magno exercitu justorum, quos de inferno eruens secum duxit. Psal. 67: „ Ascendens in altum etc. „ Isa. 60: „ Dicunt Angeli, Quis est iste qui venit de Edom etc. „ et post: „ Gradiens in multitudine virtutis suae, „ idest ascendens cum multis fidelibus, quos de infernis potenter secum duxit. Tertio fudit sanguinem de vulnere lateris et cordis, ut discipulos in fide dubios, et alios multos in fide et bonae vitae stabilitate tentatos, et ideo frigidos et quasi mortuos calefaceret et revivificaret, et revivificatis suo sanguine iter caeleste significaret, ut post ipsum ruenter currerent. De primo Joan. 19: „ Unus militum lancea latus ejus aperuit, et continuo exivit sanguis, „ qui scilicet est calidus et in quo est vita hominis, ut eos frigidos in fide calefaceret, et quasi mortuos in vita bona revivificaret. Psal. 101: „ Similis factus sum pellicano solitudinis. „ Pellicanus avis est quae mox natos et contra eam se erigentes occidens, et mortuos triduo deplorans, cum rostro latus proprium fodit, et sanguinem in eos fundens revivificat. Sic Christus frigidis in fide, et peccatis mortuis subvenit sanguine cordis. De secundo quasi vivificatis ad instar ferae vulneratae iter caeleste suo sanguine significat, et sequendum demonstrat. Cant. 3: „ Vulnerasti cor meum, soror mea sponsa „ quia attende me vulneratum propter te: vide sanguinem meum, et sequere me. Joan. 20: Venit Jesus, et

ostendit discipulis manus et latus, „ scilicet cruentum, non solum ut eos in fide confortaret, sed ut per multas tribulationes monstraret. 1 Petr. 2: „ Christus passus est pro nobis, vobis relinquens exemplum etc. „ Hebr. 13: „ Jesus ut sanctificaret per suum sanguinem populum, extra portam passus est. „ Exeamus ergo ad eum extra castra, scilicet delicias carnis fugientes, et passionem ejus imitantes. Cantic. in fine: „ Fuge dilecte mi, et assimilare capreae hinnuloque cervorum: „ quasi diceret: Curre coram nobis, ut fera corde vulnerata, et sanguine tuo caelestem semitam nobis ostende, donec te comprehendamus, et in te delicias aeternas capiamus. 1 Epist. Cor. 9: „ Sic currite, ut comprehendatis. „ Amen.

CAPUT XXIX.

De consecratione Sanguinis Christi, secundo modo, scilicet ut in Sacramento sumitur.

„ Bibite ex hoc omnes. Hic est sanguis meus, „ Matth. 26, Sanguis Christi tribus modis potest considerari. Primo, ut in cruce ab infidelibus funditur: secundo, ut in Sacramento a fidelibus sumitur: tertio, ut praeter Sacramentum a salvandis spiritualiter bibitur. Primo modo consideratus commendatur ab inaeestimabili pretiositate. Secundo modo a multiplici utilitate. Tertio modo a spirituali suavitate. Quantum ad primum modum semper est memorabilis; quantum ad secundum, venerabilis; quantum ad tertium, desiderabilis. De primo Apocalyp. 5: „ Dignus es Domine, quoniam occisus es, et redemisti nos in sanguine tuo. „ De secundo Matth. 14: „ Hic est sanguis meus novi testamenti. „ De tertio 1 Epist. Cor. 10: „ Omnes patres nostri eundem potum spirituales biberunt. „ De primo modo considerationis jam supra dictum est in duobus sermonibus. Secundo itaque modo consideratur sanguis Christi, ut in Sacramento a fidelibus sumitur. Et circa hoc tria requiruntur: primo, quare sacramentum datur sub specie duplici: secundo, quare populus non sumit sanguinem sicut Sacerdos sub specie vini: tertio, quae sit utilitas sanguinis Christi, ut in Sacramento a fidelibus sumitur. Primo quaeritur quare Sacramentum sumitur sub specie duplici cibi et potus, sive panis et vini. Hujus triplex est ratio: prima ad regalis convivii perfectionem: secunda, ad redemptionis corporum nostrorum, et animarum simul saginationem: tertia, ad memoriam passionis dominicae majorem repraesentationem. De primo Esther 4: „ Rex Assuerus tertio anno imperii sui fecit grande convivium cunctis principibus et pueris suis. Cibi inferebantur,